

Opetushallitukselle

Asia: Lapsiasiavaltuutetun lausunto Opetushallituksen tasa-arvo- ja yhdenvertaisuusoppaasta lukioille ja ammatillisille oppilaitoksille

Lapsiasiavaltuutetun tehtävänä on arvioida ja edistää lapsen oikeuksien toteutumista Suomessa. Työn perustana on YK:n lapsen oikeuksien yleissopimus (SopS 59 ja 60/1991), joka on lailla voimaan saatettu ihmis-oikeussopimus. Lapsiasiavaltuutettu arvioi opasta lapsen oikeuksien yleissopimuksen näkökulmasta.

Opetushallitus on pyytänyt toimittamaan lyhyesti tärkeimmät viestit niistä seikoista, jotka olisi keskeistä nostaa esiin oppaassa, havaituista hyvistä käytännöistä tasa-arvon ja yhdenvertaisuuden edistämiseksi sekä havaituista epäkohdista.

Lapsiasiavaltuutetun kannanotot

Lapsiasiavaltuutettu kiittää Opetushallitusta aktiivisesta otteesta oppaan valmistelussa sekä lapsiasiavaltuutetun kuulemisesta. Erityisen tärkeänä näkökulmana oppaaseen lapsiasiavaltuutettu pitää opiskelijoiden osallistumista oppaan tekemiseen, toteuttamiseen sekä oppilaitoksen tasa-arvo- ja yhdenvertaisuustilanteen arviointiin.

Opetushallituksen laatimassa keskustelun tueksi -taustamuistiossa mainitaan huomioon otettavana seikkana henkilökunnan motivaatio. Samalla olisi hyvä muistaa myös opiskelijoiden motivaatio suunnitelman tekemiseen ja edistämistyöhön. Oppaasta tulee tehdä sellainen, että se on opiskelijoiden luettavissa. Oppaan laatiminen on henkilökunnan ja opiskelijoiden yhteistä työtä, ei heidän välistä työtä. Opasta valmistellessa tulisi miettiä, riittääkö yhteinen opas toisen asteen oppilaitoksiin vai olisiko hyvä tehdä erilliset oppaat.

Lapsen oikeuksien sopimus on tärkeä ihmisoikeusperusta suomalaisessa koulutusjärjestelmässä. Esimerkiksi uudessa lukion opetussuunnitelman perusteissa se nostetaan vahvasti esille. Oppaassa olisi hyvä käydä läpi lapsen oikeuksien sopimusta ja mihin se velvoittaa oppilaitosta ja koulutuksen järjestäjää sekä mitä oikeuksia ja velvollisuuksia se lapselle tuo. Yksi oppaassa suositeltava asia voisi olla lapsen oikeuksiin keskittyvä kurssi, joka voisi olla myös oppiainerajat ylittävä.

On tärkeää, että kaikilla opiskelijoilla, sekä tytöillä että pojilla ja eri vähemmistöillä on vaikutusmahdollisuudet. Lapsiasiavaltuutetun toimisto selvittää lasten mielipiteitä tapaamalla erilaisia lapsiryhmiä. Lasta kuullaan suoraan hänen elämäänsä koskeissa asioissa sen sijaan, että ajateltaisiin lasten olevan asiantuntijoita kaikkien lasten asioissa. Tätä kautta haavoittuvassa asemassa olevien lasten ääni kuuluu paremmin. Tapaamiset järjestetään yhteistyössä järjestöjen kanssa. Lapsiasiavaltuutetun mielestä tällaista mallia voisi harkita myös oppilaitoksissa käytettäväksi. Tästä lisätietoja Nuorista neuvonantajista:

<http://www.lapsiasia.fi/lapsiasiavaltuutettu/nuoret-neuvonantajat/>

Terveiden ja hyvinvoinnin laitos tekee joka toinen vuosi kouluterveyskyselyn, johon huomattava osa oppilaitoksia ja opiskelijoita vastaa. Lapsiasiavaltuutettu katsoo, että oppilaitoskohtaisia tuloksia tulisi käydä läpi

oppilaitoksen opiskelijoiden kanssa. Tämä olisi hyvä esimerkki siitä, miten opiskelijat voivat osallistua oppilaitoksen kehittämiseen. Kouluterveyskyselyä voi käyttää arvioitaessa yhdenvertaisuus- ja tasa-arvotilannetta oppilaitoksessa, esimerkiksi koulukiusaamisen yleisyyden suhteen.

Oppaan olisi hyvä painottaa sitä, että olennaisin asia ei ole suunnitelman laatiminen vaan tasa-arvon ja yhdenvertaisuuden edistäminen. Tasa-arvo- ja yhdenvertaisuustyössä lähtökohta tulisi olla se, että kaikilla on ennakoluuloja. Oppaan tehtävä on haastaa kaikkien ajattelua.

Jyväskylässä 26.3.2018

Tuomas Kurttila
Lapsiasiavaltuutettu

Anssi Pirttijärvi
Ylitarkastaja